

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

AKHMETOVA AIGUL

PHD-ÉRTEKEZÉS ÖSSZEFOGLALÓ

**Hatodik és nyolcadik osztályos tanulók kazah, orosz és angol
nyelvű olvasáskészségének értékelése Kazahsztánban**

TÉMAVEZETŐ:
Prof. Dr. CSAPÓ BENŐ

SZEGED, MAGYARORSZÁG, 2022

Hatodik és nyolcadik osztályos tanulók kazah, orosz és angol nyelvű olvasáskészségének értékelése Kazahsztánban

A disszertációt megalapozó kutatómunka célja az volt, hogy feltérképezze és empirikusan megvizsgálja a kazahsztáni középiskolásfiatalok olvasási készségét, valamint készségeik optimálisnál gyengébb működtetésének okait. Vizsgálataink lehetőséget teremtenek arra, hogy pozitív irányú változást indíthassunk el a helyi kerettantervnek olvasási készségek tanítására és tanulására vonatkozó részeiben, mind a tanulók anyanyelvi oktatásában, mind pedig az angol, mint idegennyelv tekintetében.

Felméréseink elsősorban az olvasási készségekre összpontosítottunk a kazah és az orosz nyelvet első és/vagy második nyelvként (L1)/(L2), valamint az angolt, mint idegennyelvet (EFL) tanulók körében. Ezáltal eredményeink hozzájárulhatnak ahhoz, hogy meghatározhassuk a kazahsztáni tanulóknál az olvasási készség tanítása során felmerülő fő problémákat, és további vizsgálatok alapján javaslatokat tegyünk azok megoldására.

Másodsorban, a kérdőíves adatfelvétellel számos tényezőt megvizsgáltunk, amelyek hatással lehetnek az olvasási készségek fejlődésére. Így többek között a tanulók szocioökonómiai státuszának, olvasási attitűdjének, elmélyülésének és az olvasáshoz kapcsolódó metakognitív tudatosságának a hatását vizsgáltuk, továbbá foglalkoztunk az osztálytermi légkör szerepével. Ezek az eredmények magyarázatot adhatnak a kazahsztáni 15 éves tanulók átlag alattian gyenge szövegértési eredményeire az olyan nemzetközi felmérésekben, mint a PISA és a PIRLS.

Hatodik és nyolcadik osztályos tanulók olvasási készségét vizsgáltuk angol, kazah és orosz nyelven, összesen 4274 résztvevőnél az eDia platform felhasználásával végzett online számítógépes felmérés segítségével. A kapott eredményeket alapul véve lehetőségünk nyílik arra, hogy javaslatokat és ajánlásokat tegyünk az olvasási készségek középiskolai mérésének gyakorlatára vonatkozóan.

Az elemzéseink eredményei alapján a kazahsztáni középiskolás tanulók gyenge olvasási készséggel rendelkeznek a célnyelveken. A tanulók alapvetően pozitív olvasási attitűddel rendelkeztek, nemek szempontjából nem találtunk ebben szignifikáns különbségeket (49,9% - fiúk, 51,2% - lányok). Továbbá azt találtuk, hogy a megvizsgált tényezők (az osztálytermi légkör, az elmélyülés, az olvasási attitűd és az olvasási stratégiák alkalmazása) nem befolyásolták a szövegértést mérő teszteken elért eredményeket angol, kazah és orosz nyelven. A kétnyelvű tanulók több olvasási stratégiát használtak a vizsgált nyelveket célzó szövegértési feladatok megoldásakor, mint az egynyelvűek. Továbbá az osztálytermi légkör és az elmélyülés között talált gyenge kapcsolat tünete lehet a nem megfelelő tanulási környezetnek, az elégtelen tanár-diák interakciónak, valamint a társas és a szülői támogatás hiányának az elsajátítás folyamatában. Mindez arra is utal, hogy a kedvtelésből történő olvasás kihívást jelentő tevékenységnek számít a középiskolás tanulók számára.

Elemzésünk számos akadályra világított rá az olvasási készség tanítását és tanulását illetően. A politikai döntéshozóknak, tanároknak, szülőknek és egyéb érintetteknek komoly figyelmet kellene szentelniük a kerettanterv olvasási készségekre vonatkozó részeire, hogy a kazah és orosz, mint első és/vagy második nyelv, valamint az angol, mint idegennyelv tanítása optimálisan tudjon működni.

A középiskolás tanulók olvasási készségének, valamint szövegértésének fejlesztése kritikus fontosságú, optimalizálása elengedhetetlen. Ehhez egy olyan programra van szükség, mely felkészíti a fiatal tanulókat a kritikus gondolkodásra. Továbbá ennek a programnak a létrehozásához szükség van a tanárok és az iskolai személyzet felkészítésére és továbbképzésére is.